

Αρχαία Στάγειρα Πληροφορίες

Διεύθυνση:

Ολυμπιάδα Δήμου Αριστοτέλη, ΠΕ Χαλκιδικής
Τηλ. 23760 51283

Διεύθυνση Υπηρεσίας:

Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους
Κωνσταντινουπόλεως 5, 631 00 Πολύγυρος
Τηλ. 23710 22060

Τεχνικό Γραφείο Αγίου Όρους
Ιπποδρομίου 7, 546 21 Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310 285163

E-mail: efachagor@culture.gr

Ιστοσελίδα: odysseus.culture.gr

Μέρες και ώρες λειτουργίας: Τετάρτη έως Δευτέρα 8:30 - 15:30 Τρίτη κλειστά
ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά/δυσκολίες:

Πολλά σκαλοπάτια

Ορισμένα σημεία είναι δύσβατα για ηλικιωμένους
Καροτσάκια κινούνται δύσκολα στις περισσότερες διαδρομές

Κοντινά σημεία ενδιαφέροντος:

Αρχαία Ακανθος (36 χλμ)

Νεκρόπολη αρχαίας Ακάνθου (Ιερισός) (36 χλμ)

Αρχαιολογικό Μουσείο Πολυγύρου (71 χλμ)

Βασιλική Αγίου Στεφάνου Αρναίας (45 χλμ)

Λαογραφικό Μουσείο Αρναίας (45 χλμ)

Αρναία (45 χλμ)

Οθωμανικό λουτρό στα Μεσαιωνικά Σιδηροκάυσια (29 χλμ)

Πύργος Προσφορίου Ουρανούπολη (51 χλμ)

Μονή Ζυγού Ουρανούπολη (53 χλμ)

Μοναστική πολιτεία Αγίου Όρους (Ουρανούπολη 51 χλμ)

Αμφίπολη (43 χλμ)

Κάστρο Ρεντίνας (21 χλμ)

Επιμέλεια: Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους

Κείμενα-Γραφιστική επιμέλεια:

Κωνσταντίνος Παπαστάθης, αρχαιολόγος
Τερψιχόρη Ξανθοπούλου, εικαστικός

Φωτογραφίες:

Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής
και Αγίου Όρους
Κωνσταντίνος Δαράκης, αρχαιολόγος

1. ΠΡΩΙΜΗ ΚΛΑΣΙΚΗ ΟΧΥΡΩΣΗ
2. ΑΚΡΟΠΟΛΗ
3. ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΑΓΩΓΟΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ
4. ΣΠΙΤΙΑ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
5. ΔΕΞΑΜΕΝΗ ΝΕΡΟΥ
6. ΣΤΟΑ
7. ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΪΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ
8. ΑΓΟΡΑ
9. ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΤΕΙΧΟΣ
10. ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΠΥΡΓΟΣ- ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ -
ΑΡΧΑΪΚΟ ΤΕΙΧΟΣ ΚΑΙ ΠΥΛΗ -
ΜΑΡΜΑΡΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΔΑΠΕΔΟ
11. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΚΡΟΠΟΛΗ
12. ΑΡΧΑΪΚΟΣ ΝΑΟΣ
13. ΥΣΤΕΡΟΚΛΑΣΙΚΟ ΤΕΙΧΟΣ
14. ΑΡΧΑΪΚΟ ΙΕΡΟ
15. ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΟ
- 🏠 ΝΟΤΙΑ ΕΙΣΟΔΟΣ-ΥΠΟΔΟΧΗ-WC
- 🚶 ΒΟΡΕΙΑ ΕΙΣΟΔΟΣ

🔴 Κύρια διαδρομή
🟢 Εναλλακτική διαδρομή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους

ΑΡΧΑΙΑ ΣΤΑΓΕΙΡΑ

Με την υποστήριξη:

ΑΡΧΑΙΑ ΣΤΑΓΕΙΡΑ

Τα Στάγειρα, σκαρφαλωμένα σε μια μικρή χερσόνησο της Ανατολικής Χαλκιδικής, ιδρύθηκαν τον 7ο αιώνα π.Χ. από Ίωνες αποίκους που έφτασαν από την Άνδρο αναζητώντας μεταλλοφόρα κοιτάσματα.

Ήταν ανεξάρτητη πόλη με δικό της νόμισμα, που είχε ως έμβλημα τον κάπρο. Μάλιστα, το όνομα Κάπρος είχε δοθεί στο λιμάνι της πόλης αλλά και στο νησάκι απέναντι από την χερσόνησο.

Μετά τους Περσικούς πολέμους συμμετείχαν στην Α' Αθηναϊκή Συμμαχία, απ' όπου αποστάτησαν κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο, το 424 π.Χ. Με την ειρήνη του Νικία, το 421 π.Χ., η πόλη ανακτά την αυτονομία της, με την υποχρέωση καταβολής φόρου στους Αθηναίους. Λίγο αργότερα προσχωρεί στο Κοινό των Χαλκιδέων, μια ισχυρή συνομοσπονδία πόλεων της Χαλκιδικής.

Το 384 π.Χ. γεννιέται στα Στάγειρα ο Αριστοτέλης. Παιδί ακόμη μένει ορφανός και αναχωρεί για τη Μ. Ασία, υπό την επιμέλειά ενός συγγενή του. Στα δεκαοκτώ του ο άνδρας που θα αναδειχθεί σ' έναν από τους σπουδαιότερους φιλοσόφους της ιστορίας επιδημεί στην Αθήνα για να φοιτήσει στην Ακαδημία του Πλάτωνα.

Το 349 π.Χ. ο βασιλιάς των Μακεδόνων Φίλιππος Β' ισοπεδώνει την πόλη καταλύοντας την αυτονομία της, για να την ανοικοδομήσει αργότερα, ύστερα από παρέμβαση του Αριστοτέλη, που είχε προσληφθεί ως δάσκαλος του γιου του, Αλεξάνδρου. Ωστόσο, η πόλη γρήγορα παρακμάζει και στα χρόνια του Χριστού είναι ήδη ερειπωμένη.

Περίπου χίλια χρόνια αργότερα, κτίστηκε στην περιοχή ένα μικρό κάστρο, το οποίο ονομαζόταν "Λιβασδιάς" ή "Λιψάσδα", παραφράζοντας το όνομα της μητέρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου, Ολυμπιάδας, η οποία, σύμφωνα με μια τοπική παράδοση, είχε εξοριστεί εκεί από τον Κάσσανδρο.

Η ανασκαφή και η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου

Οι ανασκαφές του αρχαιολόγου Κώστα Σισμανίδη κατά τη δεκαετία 1990-2000 έφεραν στο φως δημόσια κτίρια, ιερά, λίγα σπίτια, την οχύρωση και την ακρόπολη. Ταυτόχρονα, εργασίες ανάδειξης κατέστησαν τα Στάγειρα έναν θελκτικό αρχαιολογικό χώρο, μέσα σ' ένα τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Περιήγηση

Στην κορυφή του νότιου λόφου, βρίσκεται η **ακρόπολη**, ένας τριγωνικός περίβολος με φυλάκια και πύργους. Εσωτερικά κατά μήκος του τείχους της ακρόπολης θα πρέπει να φανταστεί κανείς έναν ξύλινο περίδρομο, πάνω στον οποίο μαχόταν η φρουρά.

Η **οχύρωση** περιέβαλε τον νότιο λόφο όταν κατά τον 5ο αι. π.Χ. ο πληθυσμός της πόλης αυξήθηκε. Το συνολικό μήκος της είναι περίπου 2 χλμ. και ενισχύεται κατά διαστήματα με πύργους. Παρατήρησε τις φωτοσκιάσεις και τις αντιθέσεις των χρωμάτων. Η προσεγγισμένη αισθητική των τειχών πιθανότατα αποτέλεσε αφορμή για ένα σχόλιο του Αριστοτέλη, ότι τα τείχη δεν αρκεί μόνο να περιβάλλουν (**«οὐχ ὅτι τείχη μόνον περιβλητέον»**) αλλά πρέπει και να δημιουργούν την εντύπωση φροντισμένης πόλης (**«ἀλλὰ καὶ τούτων ἐπιμελητέον»**).

Στην αγορά βρίσκεται το πολιτικό κέντρο της πόλης, μια μνημειακή στοά των κλασικών χρόνων, όπου συγκεντρώνονταν οι Σταγειρίτες για δημόσιες συζητήσεις.

Ακρόπολη.
Κυκλικός πύργος

Ένας λιθόστρωτος δρόμος συνδέει τη στοά με την ακτή, διερχόμενος μπροστά από **αποθήκες** και **καταστήματα**. Σε ένα από αυτά παρατήρησε τους λαξευμένους λάκκους στον βράχο. Πρόκειται για ένα είδος ψυγείου, όπου τοποθετούσαν αποθηκευτικά πιθάρια.

Στοά

Από την αγορά στα ιερά

Στην περιοχή των κατοικιών της πόλης ένα αναστηλωμένο σπίτι αποτελείται από μικρή εσωτερική αυλή, μια αποθήκη, το καθιστικό με την **εστία** (οίκος), την **κουζίνα** (οπτάνιον) και τον ανδρώνα. Ένα στενό δρομάκι ανάμεσα σ' αυτό και στο γειτονικό σπίτι, θυμίζει τους παραδοσιακούς οικισμούς των αιγαιοπελαγίτικων νησιών.

Στη βραχώδη άκρη του βόρειου λόφου βρίσκονται τα **ιερά**. Το αρχαιότερο, του 6ου αιώνα π.Χ., είναι αφιερωμένο σε γυναικεία θεότητα. Λίγο νοτιότερα ένα κυκλικό ιερό, όπου οι πιστοί τοποθετούσαν τα θεσμά, δηλαδή τις προσφορές στη θεότητα, ήταν αφιερωμένο στη θεά Δήμητρα. Πρόκειται για το **Θεσμοφόριο** που θεμελιώθηκε αμέσως μετά την ίδρυση των Σταγειρών και απέκτησε εξέχουσα θέση όταν ο Φίλιππος ανοικοδόμησε την πόλη.

Αρχαϊκό ιερό-Θεσμοφόριο

Οικία

Από τα ιερά στην αγορά

Σε πλάτωμα του βόρειου λόφου βρίσκεται ο **αρχαϊκός ναός** του Διός Σωτήρος και της Αθηνάς Σώτειρας. Τα ερείπιά του χρησιμοποιήθηκαν περίπου χίλια χρόνια μετά την ερήμωση της πόλης, τον 10ο αιώνα μ.Χ., για να κατασκευαστεί στην κορυφή του λόφου ένα **μεσαιωνικό κάστρο**, όπως κι ένα **διατείχισμα** που το προστάτευε από την ενδοχώρα.

Ναός Διός και
Αθηνάς-Μεσαιωνικό
κάστρο

Στην εξωτερική πλευρά του διατειχίσματος ένα εντυπωσιακό αψιδωτό δημόσιο οικοδόμημα έχει ερμηνευτεί ως το "Αριστοτέλειον", ο τάφος-ηρώο του Αριστοτέλη, όπου είχε τοποθετηθεί η τέφρα του Σταγειρίτη φιλοσόφου, μετά τη μεταφορά της από τη Χαλκίδα, όπου πέθανε το 322 π.Χ.

Αψιδωτό ηρώο-Αριστοτέλειο

Αγαπητέ επισκέπτη,

Έχοντας ολοκληρώσει την περιήγηση στα αρχαία Στάγειρα, βάδισες στις γειτονιές όπου πέρασε τα παιδικά του χρόνια αλλά και μικρό μέρος της ενήλικης ζωής του ο Αριστοτέλης. Ταυτόχρονα, επισκέφθηκες μια πόλη με έκδηλη την ταυτότητα των Ιώνων αποίκων, που έφεραν στη γη αυτή τον σπόρο που γέννησε την πόλη-κράτος. Τέλος, στα ερείπιά της είδες την κατάλυση της πόλης από το μακεδονικό βασίλειο, την παρακμή αλλά και την αναβίωση κατά τους βυζαντινούς χρόνους. Τα Στάγειρα, ένας χώρος με αναδεδειγμένες αρχαιότητες, αλλά κι ένας τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, προσφέρουν τις συνθήκες για μια ευχάριστη περιήγηση. Ελπίζουμε ότι την απόλαυσες.

